ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Појединн бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 3. У Новом Саду, у уторак 10. (22.) јануара 1895. Год. XI.

ТРЗАВИЦЕ У ФРАНЦУСКОЈ.

Избор новог председника републике свршен је необичном брзином. „Умрьо краљ, живио краљ“ — викали су стари Французи, кад се догађала промена на престолу француских краљева. Тај узвик могао би се применити и на избор поглавице у француској републици, ако би се тиме хтело да означи, како влада *континуишше* и у републици. Избор је свршен; ред није био порушен, а за председника републике изабран је Фор, досадашњи министар марине.

Но и ако је избор сретно прошао, тиме нису престале трзавице. Што је у опште до тога дошло, да Казимир Перије одступи, то је већ неприлика по земљу. Перије је врло угледна личност у републици, он носи историјско име' материјално је независан, државник чистих руку, он је био као створен, да буде председник републике. Па тај човек пре времена одступа! Али ако је само његово одступање по себи неприлика, још је пре што се потврдило, како и председник републике може пасти, како и њега не чува поверење народно, него неколико социјалистичких наметника могу да му извуку столицу. Тај факт по себи је страшнији, него и сама промена на председничкој столици.

С тога републикански листови и нападају Перијера, што је пре времена одступио. Мора се признати, да је тај прекор у многоме оправдан. Перије *није смео* пружити доказ, да неколико социјалиста могу њега свући са столице. Како се примио председништва, он је морао знати, да његов будући пут не ће бити ружама обасут. Зато је требао издржати на свом месту, ма како било. Она виша дужност према отаџбини позивали га је да неклоне, те да својим падом не изазове још већу трзавицу.

Перије није умео да се узвиси изпад обичних људи и тиме је створио један опасан прецеденс. *Од сад не ће више падати само министри у Француској, него и председници републике. У тој држави нема више ништа стално, сигурно, нико више није осигуран, да га раздражени духови са сокака не ће оборити.* Перије је порушио бедем, који је чувао председништво од запљускивања бесних таласа узбурканих страсти. У томе је највећа кривица Перијерова.

Разуме се, да Перије није ово учинио из тренутне ћудљивости. Имао је он и политичних и личних разлога, с којима може бранити свој поступак. Његово убеђење је, да република може само тако опстати, ако буде умерена. Међутим умерени републиканци у француској народној скупштини имају већину, али та већина тако је јадна и жалосна, да своје министре у ситницама напушта, те никако не може, да се образује једна јака влада. Та већина није ни мало сигурна; на њу се министарство може ослонити као на врбов клин. Перије, у морало се досадити, кад је видио, како су његови људи слаби и неодлучни и то онда, кад социјализам смело диже своју главу.

Тако је морао пасти и енергични Дипи, јер га је напустила већина. Перије би морао саставити нов кабинет из умерених и претераних републиканаца. Но таква влада обично је „црвен барјак од зелене свиле.“ Ту се снаге међусобно парализирају, те је таква влада за енергичнију акцију неспособна. Како би овака влада могла социјалистама изићи на сусрет, који се морају сузбијати, јер се јако осилили? Перије би морао дакле да ради против свог уверења, а карактерном човеку се такав посао за цело не мили. Зато је имао јаких политичких разлога, да се одрекне председничке славе.

Човек, који не ужива у спољашњем бљеску, него у тихој породичној срећи имао је и личног повода, да скине тешко бреме са својих леђа. Тешко је гледати, кад они, који су му најближи и најмилији непрестано живе у страху. Перије је показао да је лично храбар, али се та храброст не може улити жени и деци његовој.

Перије се може *извинити*, али зато се ипак не може *оправдати*. Или није требао сести на председничку столицу, или је требао издржати до краја. Овако је за собом оставио — *хаос*.

За новог председника кажу да има способности, али он је опет зато политичар трећег реда. Ево како му тешко пада да састави нову владу, а социјалисте се размећу, како они обарају и председнике.

Француска република је у великој кризи. Оставком Перијера уздрмана је вера у сигурност републике. Особито ће се од ове кризе тргнути у Петрограду, где ће пасти питање: *да ли је Француска способна за спољну акцију*? А такво питање, кад се једном постави може да донесе смрт Француској републици.

Сви пријатељи Француске желе, да она што пре преболе овај последњи тежак удар.

Несретне просветне прилике.

У рукама нам је годишњи извештај угарског министра просвете о стању школа у нашој отаџбини. Извештај је врло исцрпив и веома вешто састављен. Занимљивих података статистичких може наћи у њима сваки, кога занима просветно стање наше земље. Истина, не смемо рећи, да оним подацима слепо треба веровати, јер се званични извештаји редовно идеалишу, како би се лепше изгледало пред светом, али ипак занимљиво је читати све бројеве, који су у извештају изнесени: колико н. пр. има школа, каквих школа, каквих учитеља или професора, колико и каквих ученика, какав је резултат наставе, и т. д. Вешто око ће међу тим и из шарених цифара којима се каткад хоће да забашури гдекоја махна и незгода, наћи, шта је права истина, те према тому извући потребну поуку.

По себи се разуме, да се као добре патриоте радујемо сваком напретку наше отаџбине, те није потребно да особито нагласимо, да смо се увек обрадовали, где год смо нашли — а нашли смо доста — радосних података, који служе доказом, како наша домовина и у просвети у главном напредује и све се боље примиче најцивилизованијим државама. Но нама овде није намера износити ни у изводу статистичне податке тога министровог извештаја. То и не спада најпосле у политични лист, нити занима већи део наше читалачке публике. Кога занима, ено му извештај, па ће своју радозналост и интересовање потпуније моћи задовољити.

Што ми овде о том извештају говоримо, повод нам је ово. Хоћемо и овом приликом да констатујемо, да у нашој домовини *наставу још једнако или правије: све већма стављају у службу политике.*

Заиста је веома жалосно, што час по провирује из просветнога извештаја, како се састављачи највећма радују том факту, што *мађарство све већма продире*, све више осваја. Кад могу да констатују, да се једна или друга варош помађарује, да је процент ученика мађарске народности овде или онде нарастао, (већином услед помађаривања Јевреја) а процент Немађара опао, онда је ту право ликовање, е мислиш освојили смо какву земљу! Иначе се доста пути жмури пред жалосним појавама, као нпр. што на много места још нема школа у опште, или их нема каквих треба. Та, наопако, зар је то просвета? Зар школе треба да показују напредак мађаризације? Зар школа да има посла с политиком? Зар школа да помађарује? Школа треба да просвећује умове, школа треба да шири познавања из опште културе (јер специјалне културе једног народа и нема!), школа треба да развија осећаје и оплемењује срце дечје! То је њезин задатак. И учитељи (професори) треба да имају пред очима вечито проблем душе човечје, како да јој упознају њезине тајанствене стране, како да је оплемене, те тако дигну човека на све више и више место над бесловесном животињом. Школа има задатак, да упути човека, како ће бити у свом животу срећан и задовољан, а нема служити незрелим принципима утописта, који сањају о неизводљивој независности и недомашњој величини једноплемене Мађарске.

Баш сад живимо у добу, кад је канда руда ударила у брег, јер државници изгубише компас, залуташе. Као што је у политици настало данас стање, којем се нико не радује, и са којега је Угарска — пошто је прилично времена уживала пред Европом лепо глас свесногa и трезвенога народа — почела бити смешна, тако и са просветом не стоји најбоље. Кад погледимо на просветно стање широм по отаџбини, видимо највећу несталност принципа, баш као што је и у политици настала трзавица, ако трзавица још није одвећ слаб израз. У школама влада грозничаво стање. Ради се, али успех наставе никако не стоји у сразмеру с уложеним радом школских људи и с трошком око школа. *Неуспех* у школским дисциплинама и опште *незадовољство* са школама обележава у опште данас просветно стање у нашој држави. Форми се, додуше, чини задоста, прописани се материјал свршује, сведоџбе се ученицима поделе, па има ваздан и одличних ученика; али крајњи резултат је опет незадовољство.

Тога ради се експериментише у Угарској свакојако. Покушала је Угарска увести н. пр. у своје средње школе нешто чим се одвојила од других држава, пре четири године је наиме избацила грчки језик из гимназије, но и у том није било беријета. Је ли боље овако или по пређашњем, још се није могло пресудити за ове четири године, како је та преиначка уведена Даље се смишљала нека једнолика средња школа, коју је хтео створити ми-

ЛИСТАК

ПОСЛЕ ПОЗОРИШНЕ ПРОСЛАВЕ У БЕОГРАДУ.

од

Јована Ђорђевића

(Наставак.)

Те године 1862. било је бомбардовање Београда. Неки чланови оду у добровољце ђачке легије београдске. Исте године у лето спусти се и загребачко казалишно друштво по примеру новосадског у наше крајеве и том приликом посети Београд и Бечкерек.

Бављење новосадске дружине у Београду дало је повода, да се и ту почело мислити и радити на оснивању позоришне дружине, која ће бити стална. Неколико новосадских чланова остану у тој новој дружини, у коју наскоро ступе и Адам Мандровић, Перисова и Миховилов из Загреба. Ова је дружина била под управом нарочитог одбора, у ком су били виђенији чланови Милан Петронијевић, Милан Симић, Матија Бан, Јован Бошковић, Стева Тодоровић и други.

Овај је одбор израдио и државну помоћ позоришту од 1200 дуката годишњих, од којих да се највише половина могла трошити на позоришне потребе, а половина да остаје као фонд за зидање позоришне зграде. Ова је дружина под управом Адама Мандровића представљала у Београду, а путовала је и по другим нашим варошима. Најпосле у пролеће 1865. буде закључено, да се ова дружина распусти и да се цела субвенција улаже у фонд за зидање позоришта.

Оснивање београдске дружине произвело је малу кризу у новосадској дружини због одласка неколицине чланова у Београд. Место њих дошли су у новосадску дружину почетком год. 1863. Паја *Маринковић*, *Никола Рашић*, *Милева Рашићка* и *Марко Суботић*.

Опаснија криза је претила новосадској дружини у априлу 1863., кад је због преступа дисциплинских правила у Осеку, куда је дружина из Новога Сада отишла, отпуштен био из дружине Димитрије Коларовић, а његов отпуст повукао за собом и одлазак неколицине најодличнијих чланова из дружине, међу овима Ружића, Ружићке и Коларовићке.

Да би се повратио поремећен ред у дружини, која се у тај пар спремала на дужи пут у Банат, закључено буде, да ја путујем са дружином, и да на путу имам пуну власт, коју и главни одбор. Дружина се још у Новом Саду попуни *Маријом Цветковићевом*, *Драгом Данкуловом*, *Пером Видаковићем Н. Пиовцем* и *Живком Клаваговићем* а на путу ступе још у дружину *Марија Марковићка*, *Љубица Телечка* и Вршчанин *Светозар Крстић* (прозван Чика). Крстић није био примљен за глумца, већ је много веће услуге чинио као *позоришни агент*, путујући напред у она места, куда је дружина намеравала ићи, састављајући у тим местима позоришне одборе, спремајући за глумце станове, старајући се за грађење позорнице, скупљање претплате и тд.

Тако је поступно стваран план, по ком се одјако по народу путовало. Цела манипулација с новцем, претплата, продаја улазница на каси, добровољни прилози и тд., све је то било у рукама месних одбора, а никако у управиним. Управа је те новце на признаницу примала из руку месних одбора, и о употреби примљених новаца главном одбору новосадском рачуне полагала. Тако је била спојена ауто номија позоришна са потребном новчаном контролом.

За позоришног *економа* поставио сам члана дружине Пају Маринковића, који је бригу водио о позоришном покретном имању (гардероби, декорацијама, реквизитима и др.), ситнијим позоришним потребама и дневним трошковима. Он је особиту ревност и вештину показивао нарочито при путовању дружине, које је свагда тако тачно и уредно ишло, као добро удешен часовник.

Из Новога Сада је отпутовала дружина у почетку маја, а вратила се у Нови Сад почетком децембра. За то време бавила се у *Вршцу*, *Темишвару*, *Чакову*, *Кикинди*, *Сенти* и *Сомбору*. У Вршцу је дружини највише на руку ишао Никола Мандукић, у Темишвару градски учитељ Ђура Јовановић и браћа Београдци, у Чакову Јован Дајевић, у Кикинди Петар Видак и Ника Јовановић, у Сенти Андрија Николић, у Сомбору Гедан Леовић.

Година 1864. била је несрећна и за мене и за цео народ. Те смо године изгубили старину Вука Караџића, а од млађих снага Косту Руварца, Станоја Бошковића и доктора Јована Андрејевића. Осим ових општих губитака имао сам те године и лично да отрпим неколико тешких удара судбине. Прво ми умре сестра, за њом одмах и мати То још није све. „Српски Дневник“, коме сам још једнако био номинални уредник, буде наредбом тадашње власти обустављен и добије још на врат и штампарску парницу, због које будем стављен под војнички суд, што као одговорни уредник кисам водио надзор над листом. Био сам за време испита интерниран у Новом Саду, па и кад сам после три месеца с дозволом варадинског генерала за дружином отишао, морао сам се из сваког места суду јављати, да се у свако доба зна где сам. Тако је непрестано висио Дамоклов мач над мојом главом све до опште амнестије у години 1865.

Једина светла тачка у тој кобној години била је за мене сеоба „Матице Српске“ из Пеште у Нови Сад, и с њоме долазак мога пријатеља и у позоришним бригама учесника, Антонија Хаџића.

Ове године 1864. бавила се дружина све до краја априла у Новом Саду. Ту је просла-

нистар Чаки, — и то је пало, јер његов наследник Етвеш (који је међу тим сад баш такођер већ сишао с министарске столице) имао је са свим противне назоре о школи него његов претходник, којем је у осталом политика прогутала сву пажњу. Укинута је установа *просвешни савеш*, и хтело се нешто ново створити, али ево не ће то створити онај који је идеју замислио, Етвеш, јер више му није власт у рукама.

Шта ће сад бити? Како ће се и ко ће наставити оно, што је Етвеш смислио? Ко ће и како спровести до краја реформу средњих школа и реформу универзитета? Ко ће основати и трећи универзитет? Ко ће се одушевљавати и борити за повећање просветног буџета, као што је Етвеш почео и успео?

Баш данас кад пишемо ове редове, приказују се и посланичкој и великашкој кући нови министри међу којима се сретамо и са новим именом култус министра: др. Јулије Влашић седа на столицу на којој се култус-министар барон Етвеш није добро ни загрејао, јер је седео на њој само шест месеци и то само три месеца мирно, а три љуљајући се.

И тако школе добијају опет новог шефа, и то особу која се саразмерно мало бавила чисто просветним питањима, и за коју се дакле школе не могу унапред одушевљавати много, јер кад није достојни син негдањега министра Етвеша могао помаћи кола просвете, која су запала у глибу несретне шовинистичке политике, мањи дух новога министра не даје нам никакве гаранције, да ће просветне прилике наше домовине поћи на боље.

Но ако је ово у опште незгода за просвету, оно се ни специјално народности, дакле ни ми Срби, немамо повода, радовати оваком колебавом стању. Таласи политике облили су просвету у опште, јер људи, као што нам се чини, да је био барон Р. Етвеш, од трезвених начела, немају у оквиру данашњег државног система маха, да раде по свом бољем уверењу, те за то падају. А кад нема јаког духа, који би у *опште* водио путевима којима треба, који би умео све просветне институте скончавати и задахњивати, онда и *наше* школе не могу дисати као што треба, те дакле и не могу давати у потпуној мери оно, што се од њих тражи: родољубиве синове народу непосредно, а посредно свесне и изображене грађане отаџбини.

Овом смо чланку дали наслов „несретне просветне прилике.“ Занаго су те незгодне просветне прилике, кад Угарска од покојног барона Етвеша овамо никад не могаше добити са свим позванога човека на чело земаљске просвете. Један је мали дух, а други је рђав Мађар. . . Оног првог гурају политичари горе и поред неспособности му, а другог турају доле ма и способна.

Трезвени Мађари већ сад након неколико дана иза силаска Етвешева жале, што је и син негдашњег најславнијег министра просвете, који је и по традицији и по *своим* способностима, био боље од иког позван да данас управља просветним приликама, тако на брзо постао немогућ. Но наше је уверење, да ће његово време још једном доћи, јер мора опет доћи за шефа просветним заводима онај човек, који о просвети има то уверење, да је она највећа моћ....

Б.

Глас из угароке престолнице.

△ **Будимпешта**, 7. (19.) јануара 1895.

Једва једном дођосмо и ми до новог министарства; барон Банфи је некако скрпио кабинет, но из почетка поред свега свог усиљавања није могао да дође до потпуног кабинета, јер не беше кога да се прими портфеља министарства око краљеве особе. Тај портфељ одмах је, као као што сам Вам јавио, био намењен барону Самуилу *Јожики*, али овај се дуго устезао, тако да се тек на изричну жељу Његовог Величанства краља примио тога портфеља, који је привремено био поверен домобранском министру барону Гези Фејерваријy.

Јуче се Банфи приказао са својим кабинетом у либералном клубу, камо се владиновци у великом броју слегли, а данас је и у сабору развио свој програм. У либералном клубу није се Банфи хтео да упушта у излагање појединости свога програма, него је мислио да ће владиновце и сувише задовољити, ако изјави, да он управо не ступа на чело државе угарске са каквим *новим* програмом, него да ће он *продужити рад својих претходника* и трудити се, да се остваре оне „велике либералне“ идеје, које Векерле и другови му истакоше на своју заставу.

Нови премијер угарски и колико је иначе неспретан ипак зна, како ваља гудити владиновцима, које је Векерле онако јако запојио „либералним“ идејама, па не хтеде да се излаже опасности и да развија неки нови програм, него се ухватио за Векерлов скут.

Да је добро рачунао, видело се и по оном френетичном одушевљењу мамелука владиних, кад је Банфи, баш као што је оно обичај у француској Академији, узносио „неувеле“ заслуге својих претходника на министарској столици. Мамелуци нису знали да дођу себи од силног одушевљења и од бурних „ељена“ Векерлу и Силађију. Ако Банфи добро познаје своје људе, што ће и бити случај, — онда је могао видети да то одушевљење владиновачко за пале министре њему никако не иде у прилог, управо то је демонстрација против њега. Банфи дакле само тако може рачунати на потпору од стране либералног табора, ако се буде држао начела, која му у наслеђе оставише Векерле и Силађи; но у том случају наилази опет на исту онаку сметњу, као и Векерле, а Банфи није човек такове енергије, да би се са иоле већим препрекама могао борити, и онда му ништа друго неће остати, него да пође онамо, куда је сада и Векерле отишао.

Не могу, да не истакнем нешто, што баца врло ружну сенку на Банфија, и по чему се види, како је Банфи одмах у почетку свога министровања хтео да ради иза кулиса. Кад већ није хтео да ради на фузији свију странака, што признају поравнање од 1867. год., он је хтео да увуче у кабинет једног одличног члана Апоњијеве странке, Климентија *Ернуста*, те да овај после токорсе ради на фузији, а овамо му је намера била — као што је то и сам Апоњи рекао у клубу своје странке — да начини расцеп у Апоњијевој странци. Ернуст је у клубу своје странке изјавио, да му је Банфи нудио портфељ, али он није хтео да се без знања и одобрења својих начелних пријатеља тога прими. Ваља нагласити, да је Ернуст био за црквено-политичке реформе Векерлове и да је потпомагао Векерла у том питању, али је остао био члан Апоњијеве странке. Та околност, што је Ернуст за реформе Векерлове, сигурно је и дала повода Банфију, да учини тај покушај са Ернустом, али је насео Апоњи је жестоко осудио такав поступак Банфијев, и Апоњијевци ће сада водити још јачу опозицију против Банфија, него што су пре били намерни да је воде против ове нове владе. Свакако је поступак Банфијев био некоректан и — невешт, како то већ само Банфи уме учинити. И остале странке, које су против Векерла водиле опозицију, остаће и према Банфију на опозиционом становишту.

По нови кабинет је управо животно питање, како ће саски посланици на угарском сабору бити расположени према њему. Познато Вам је, шта је Банфи радио са Сасима и Румунима, док је био велики жупан. Саси су у Ердељу врло много претрпели од Банфија, па су с тога ако не из начелних, а оно из *личних* узрока противници Банфијеви. У владином табору у данашњим приликама много важе оних 12 саских гласова и Банфи се из све снаге упео, да задржи саске посланике у владиној странци, јер ако Саси иступе из владине странке, онда је владина већина пропала. Сада, када је влада и њена странка тако ослабила, готова је да чини и уступке Сасима и говори се, да ће заиста и доћи до неког пактума између Саса и владе. Тако је Банфи као први министар Угарске предан на милост и немилост Саса, које је као велики жупан гонио. Саси ће искати гаранције од Банфија за саски народни програм од 1890. год., за муниципалну и црквену автономију саску, иначе ће иступити из владине странке. Банфи у својој „снисходљивости“ чак тако далеко иде, да је обећао и то, како ће *стојати на темељу народносног закона* од 1868. Банфи можда не би ни додирнуо ту Ахилову пету мађарске политике, да не осећа, како дотле не може бити потпуног мира у нашој отаџбини, док се народносно питање не приведе правилном решењу. На ову тачку Банфијева програма рефлектовао је данас у саборској седници румунски посланик др. Никола *Шербан*. Али врло је лако познати искреност те Банфијеве изјаве; Банфи то говори, што рекли Хрвати, „за обсенити простоту.“

Обећавали су то и други његови претходници, али никад нису испунили оно, што су народностима обећавали, па је тако тешко веровати и Банфију, особито кад знамо његову прошлост. Племенити барон налази се у процепу, из ког гежи да се искобеља. Да-ли ће му то поћи за руком, — то ће најскорија будућност да покаже.

Нови Сад, 9. јануара 1895.

О. — Гђа Јока, кћи Васе Чарапића Под овим натписом донео је 1. број овогодишњег „Браника“ белешку, да је у Београду преминула у дубокој старости кћи јунака српског Чарапића Васе, и то у највећој сиротињи.

Писац ових редака има у рукама оригинал од једне молбенице, коју је покојна гђа Јока (Јованка) још пре пуних 50 година управила на дра Јована Хаџића-Светића ради помоћи у њеној невољи и мислим да неће бити без интереса, да изнесем ту молбеницу овде од речи до речи. Писана је на табаку хартије великога формата, већег, него што је обична канцеларијска хартија и рукопис изгледа да је женски. Да ли је гђа Јока знала писати није ми познато. На рубруму стоји: Високоблагородномъ Господину Сенатору новосадскомъ и доктору права Јовану Хаџићу у Београду. (Хаџић се, као што је познато, бавио 9 година у Србији уређујући за Србију грађански законик). Изнутра: Ваше Високоблагородіе Милостивнѣиши Господине. Я Нижаиша подписана удовица коя самъ пре 16 Година безъ мужа са неякомъ децомъ остала не имаюћи скоро никакви ни собствени нити одъ почившегъ мужа добра принуђена самъ била мене и децу мою єдинственомъ заслугомъ моиомъ издржавати и тако са убогимъ станѣмъ а више пута и съ краиномъ оскудоћу борити се. Я самъ заиста све што се одъ мене у оваковомъ станю очекивати могло чинила и ниеданъ чинимисе честанъ начинъ пропустила нисамъ коимбими сиротиня моя сносниомъ постала но наступивша старостъ и учестане болести дадоше ми данасъ убого станъ моє теже и несносние него игда осетити тамъ више штосамъ рода свога коибиме нагледао лишена, а мушко дете одъ когъ би се какви помоћи надати могла до заната свога иошъ дошло ніе у овимъ жалостнимъ обстоятелствама, коме би се съ већомъ надеждомъ обратити могла окромъ Вашемъ Високоблагородію милостивнѣиши Господине у Вама имаюћи укреплѣня Вашомъ високомъ милоћу усудила самъсе съ наидублимъ страхопочитаніемъ Вашем Високоблагородію нижаише за подареніе молити коимби жалостну судбину мою колико годъ ублажити и себе одъ глади сачувати могла просећи ову високу милостъ съ наидублимъ страхопочитаніемъ люблѣћи Вамъ руку єсам Вашегъ Високоблагородія милостивнѣиши Господине преданнѣша удовица *Јованка Васе Чарапића кћи*. У Београду 6 мая 1845. — Милостивнѣши Господине немоитеми замерити єръ самъ сасвимъ пренуждна збогъ болести за то самвамъ досадити морала.

Дакле се покојница почела патити још пре 50 година глађу и болешћу и тек се сад смирила и још добила од вароши београдске бесплатна мртвачка кола!

Овде ћу још да наведем, шта наш књижевник М. Ђ. Милићевић пише о покојној Јованци (године 1888):

„Васа Чарапић после своје смрти оставио је жену Насту, два сина Илију и Павтелију, и две кћери Јоку и Јелу. Данас је у животу само кћи његова *Јока*.

вила тристогодишњицу Шекспирову 30. априла. Болни, преболни Андрејевић дошао је на ту прославу и отишао кући, да се више не предигне с болничке постеље.

Од маја бавила се дружина у *Митровици*, *Винковцима*, *Броду*, *Новој Градишци*, *Пожези*, *Осеку* и *Вуковару* до пред божићне празнике, а од божића у Новом Саду. Све до Пожеге управљао сам дружином из Новога Сада преко Паје Маринковића, као свога заступника, с којим сам у непрекидној преписци стајао. Те године иступиле су из дружине Марија Цветковића (удата за Ђорђа Поповића) и Драга Данкулова (удата за поштара Стаматовића), а вратили се у дружину Коларовић, Коларовићка, и Софија Поповића, и као нови чланови примљени у дружину *Ђура Рајковић*, *Мила Рајковићка*, *Милка Гргурова* (сад најстарији члан народног позоришта београдског, у ком је с неуморном ревношћу глумовала од његова постанка до данас), *Стеван Андријевић*, *Ђорђе Пелеш*, *Младен Бошњаковић* и *Ђорђе Шкорић*. Родољуб Паја Панаотовић позајмио је позоришној каси при поласку из Митровице 800 фор., и чекао је за исплатом неколико месеци.

Године 1865. провела је дружина прва три месеца у *Новом Саду* и у *Карловцима* (где је тада био народни сабор), а остале месеце у *Панчеву*, *Белој Цркви*, *Вршцу*, *Чакову*, *Старом Араду*, *Липову*, *Кикинди*, *Бечкереку*, *Новом* и *Старом Бечеју*, *Сен томашу* и дошла је око половине децембра у *Сомбор*, где је остала до краја фебруара 1866. У току ове 1865. године иступили су из дружине Лаза Телечки и Љубица Телечка; а примљени су у дружину *Марија Брнићева* и *Марко Станишић*, а за капелника и учитеља певања даровити *Аксентије Максимовић* из Панчева. Исте године вратили се у дружину Ружић и Ружићка, који су се од 1863. бавили у Загребу.

Године 1866. пошла је дружина крајем фебруара из Сомбора у *Субошицу*, обишла је *Бају* и *Вуковар*, где се бавила до почетка септембра. У августу је била „*прва омладинска скупштина*“ у Новом Саду. Из Новога Сада је пошла дружина у *Земун*, отуда у *Вршац*, *Белу Цркву*, и дошла на божићне празнике у *Панчево*, где је провела до краја фебруара 1867. Промене су биле, да се Лаза Телечки вратио у дружину; *Анастасија Мишковићева* примљена као нови члан; а Пера Видаковић и Марија Брнићева отишли из дружине. Ове године у мају и јунију чињене су озбиљне припреме за полазак дружине у *Будимпешту*, где је угарски сабор на окупу био. Све је већ било готово, изгледи врло повољни, позоришна гардероба била је већ горе послана, кад букне аустро-пруски рат, и цео овај план (*који би за цело боље исшао, и боље на свом месту био, него овогодишњи хаџилук београдске певачке дружине*) — на велику нашу жалост пропадне!

Целу 1867 годину провела је дружина ван Новога Сада; прва два месеца у *Панчеву* један и по у *Темишвару*, један и трећину у *Вршцу*, две трећине у *Чакову*, половину у *Модошу* а од половине септембра до половине јануара 1868. у *Београду*.

У Београду, откад је онде у пролеће 1865. Мандровићева дружина била распуштена, није било никакве друге позоришне дружине. Само су се по каткад јављали дилетанти ђаци и млађи чиновници. Али разни пробисвети нису ни једне године изостајали. Ове 1867. године појави се неки немачки директор са својом дружином, и одмах се почне зуцати, да исти господин намерава склопити и српску позоришну дружину, па да тако упеца нешто за себе од оне државне субвенције, коју је био намирисао. Он је већ израдио за себе и концесију од наше полиције на четири године, почео је већ давати у арени представе на српском и немачком језику и титулирао се у неком немачком алманаху као „Director des Stadttheaters in Belgrad unter dem Protectorate des Stadtpräfekten“.

Овдашњим пријатељима народнога позоришта не боху по вољи ова ровења. Бојали су се, да како не продре тај пробисвет са својим плановима, па да пуца по свету грдна брука да је Немац Србима у Београду основао позориште. Томе је ваљало свим могућим средствима на пут стати.

Док сам се још у Темишвару бавио с дружином, добијем писмо из Београда од Јована Бошковића, где ми јавља за то страховање и предлаже, да доведем дружину у Београд још оне јесени, шат се она узмогне успешно борити против тих покушаја. За то сам и удешавао путовање дружине тако, да из Модоша одмах пређемо у Београд.

Положај мој у почетку није био без тешкоћа. Највише ми је сметало, што се и у овај позоришни рад силом утискивала политика. Београдске меродавне кругове неповољно је дирнуло још од пролећа држање новосадске „Заставе“ приликом предаје града Београда кнезу Михаилу, као и држање омладинске скупштине у Београду у лето исте године. Уз то је заједно с доласком дружине у Београд у 74. броју новосадског „Напретка“ изишла злобна нотиција, да су чланови новосадске позоришне дружине „понели велику количину брошура, које светују „Србијанцима“, кога да бирају за председника народној скупштини“. Ја сам у бр. 120. „Српских Новина“ одмах демантовао ту подлу клевету, која за цело није на то ишла, да народном позоришту овде пут поравна.

За представе најмимо дворану у гостионици „код српске круне“ (садашњи општински

Пре Јоке Васи је било умрло двоје женске деце, па кад му се је родила она није знао шта је чинио од радости: развио је у кући барјак, и отворио сва врата те дочекивао и частио госте који су му долазили на честитање. Доцније је Јока носила на глави фесић унизан дукатима, и Васа би је од милоште звао: *Ташина дукаџарка.* Та негдашња *Ташина дукаџарка* данас, (1888. г.) у својој дубокој старости, на двоје наочаре, плете чарапе и ради друге радове, те се, поред два дуката месечне пензије, храни хлебом!...“

Занимљиво ће бити да наведем још и то, шта Милићевић пише о томе, како се породица ова назвала *Чарапићима.* Они су пореклом из Куча у Црној Гори. „Чарапића је у Кучима било око тридесет кућа, и сви су били људи доброга стања. Један од њих некако убије пашину кучку, и турски суд пресуди: да плати за кучку кесу новаца (то јест 500 гроша.) Чарапићи саставе паре да кучку плате; али да би се Турцима колико толико осветили, не пошљу им паре у кеси, као што је био ред, него их пошљу у *чарапи.* Турци их, како се прича, од тога случаја прозову *Чарапићи.* (После су Чарапићи због турског зулума прешли у Србију.)

Политички преглед.

— **Угарски сабор**. У *доњем дому* угарскога сабора држао је *Банфи* свој први деби 7. (19.) о. м.; на тој се седници приказао сабору Банфи са својим кабинетом и развио свој програм, који је у главном овакав: правац нове владе биће строго *слободоуман*, трудиће се, да се мађарска држава развија у *мађарском народном духу* и да се одржи *мађарска народна идеја*, а одлучно ће се борити против опасних по државу тенденција и дражења. Влада неће допустити, да се једнонародни карактер мађарске државе сузбија, али ће *узети у обзир оне праведне захтеве, које немађарски грађани могу имати на основу XLIV. зак. чланка од 1868. год. без ограничења једнонародног карактера ове државе.* У погледу Тројединице држаће се влада нагодбе од 1868. год. у сваком погледу, а исто тако непоколебиво стоји на темељу дуализма и нагоде с Аустријом од 1867. Као наследник владе, која је одступила *задржава ова влада програм и начела прошле владе*, а у првом реду сматра за своју дужност, да спроведе већ потврђена три црквено политичка закона, а исто тако је и за она стала два, још нерешена предлога: о рецепцији Јевреја и слободи вероисповести. Осим тога трудиће се нова влада да допринесе решењу католичке автономије и конгруе. На пољу унутрашње управе сматра за свој најважнији задатак, да се реформише администрација. У погледу *финансија* владу ће руководити начело *штедње*; *уређење валуте* ће се у досадашњем правцу продужити. Ради унапређења наших економских интереса трудиће се влада, да умножи наше *трговачке свезе*, а особито да се наше *сировине* боље могу обрађивати. Влада ће особиту пажњу обратити и на све гране народне *привреде.*

За тим је говорио Јулије *Јуштт* у име странке независности, критикујући програм Банфијев и поравнање од 1867. г. Јушт је питао, зашто је управо вођење исте политике поверено слабијим рукама. — Гроф Алберт *Апони* је одмах у почетку свог говора изјавио, да ће његова странка заузети опозиционо становиште према новој влади. — Гроф Јулије *Сапари* у име посланика ван странака обележио је своје становиште и изјавио, да све странке, које признају поравнање од 1867. треба да се уједине. — Игњат *Дарањи* је бранио владу и истакао узроке, зашто није могло доћи до фузије: владина странка, рече Дарањи, је још способна да се одржи на површини и она је још јака, те није потребна фузија. (На то су му довикнули с левице: „Само нека иступе Саси, па да видимо како је јака владина странка!) Пошто је Банфи рефлектирао на говоре Апонијa и Јуштa, устаде румунски посланик Никола **Шербан**:

Радује се, што је министар-председник додирнуо народносно питање, јер решење тог питања је conditio sine qua non сваког кабинета. Само је он очекивао одређен програм. Говорник је само зато иступио из пасивитета и постао чланом парламента, што хоће да ускори разбистрење тог питања. Народности, које чине две трећине становништва, искључене су из уживања строго узетих народносних права. Оне хоће да своје тежње остваре само у границама државе, а сва противна тврђења су тенденциозна и злонамерна говоркања. Румунска народност хоће да одржи територијални интегритет државе, она је била увек испуњена највећом верношћу према краљу. После октобарске дипломе од 1860. године и после фебруарског патента од 1861. у адресама на престо изјављено је на изричну жељу краљеву, „да се заједнички мир и благостање у отаџбини може постићи само потпуним задовољењем народности“. Стварање дуализма и уније са Ердељом од 1868. везано је најстрожије за услов, да се измире народности. Због тога је створен XLIV. зак. чланак од 1868. год., али од тог се закона ни јота не испуњава.

Говорник узима за сигурно, *да је један од главних узрока кризе несрећна народносна политика владина.* С тога није ни садањи министар-председник могао примити портфељ министарства унутарњих дела. Румуни су доста чврсти, да се одупру оним жељама влада, које хоће да им одузму њихов народни карактер. Ако су Румуни ишли у Беч, да се туже краљу (Гласови на левици: цару!), не, краљу, они су хтели тиме само то да докажу, да је политика коју је Коломан Тиса инаугурисао и коју су и остале владе терале, само зато створена, да најгору племенску мржњу назове међу грађанима заједничке отаџбине ове, да има у Ердељу још увек закона, који се ни мало не испуњавају. Је-ли праведно, да се бацају у тамницу људи, што се усудили ићи у Беч? Та министри су скоро сваки дан ишли у хаџилук у Беч, тамо полажу заклетву и поднашају своје оставке. Колико пута беху аустријски министри званично у Будимпешти? Или „Si duo faciunt idem, non est idem“? (Ако двојица чине једно и исто, то ипак није исто.) Није-ли Угарска једнак фактор с Аустријом? Политика владина је приморала Румуне, да се обрате на краља са својим тегобама. Нека влада промене изборни закон у либералном правцу, нека престане с пресијом, па Румуни неће одбијати братска права. Радимо уједињеном снагом и узајамним поверењем на решењу тог задатка, јер решење народносног питања ће бити од користи по престо и заједничку отаџбину.

Пошто је Банфи у кратко одговорио на тај говор Шербанов, саопшти председник, да су министри: Перцел, Владислав Лукач, Јулије Влашић, Ернест Даниел и Александар Ердељи у смислу 8 § а I. зак. чл. од 1875. положили своје посланичке мандате и у дотичним срезовима расписаће се нови избори. Седница је затим закључена.

Горњи дом је тог истог дана држао седницу, на којој је прочитан указ о оставци Векерлова кабинета, а нови министар-председник барон *Банфи* у кратко је изложио свој програм. Гроф Фердинанд *Зичи* изјавио је, да он и његови једномишљеници неће сматрати добрим намерама барона Банфија, али да ће се он непоколебливо држати својих начела у питању црквене политике.

— **Нови председник француске републике**. Народни конгрес француски изабрао је за председника француске републике Феликса **Фора**. Оваком резултату избора нико се није надао, јер је Фор имао врло јаке против кандидате: *Валдек-Русо*-а и *Брисона.* На конгресу учествовало је свега 830 чланова. При првом гласању нико није добио апсолутну већину; при другом гласању добије Феликс *Фор* 429, *Брисон* 360 а Валдек Русо је у корист Форову још пре краја гласања одступио од кандидатуре. Према томе је Фор изабран за председника републике.

Нови председник француске републике се се до сада слабо истицао, тако да многи до сада нису за њега чули. Сада му је 54 године, има велику радионицу бродова у Хавру, где је био и председником трговачке коморе. У заст. комору је дошао 1881. а под Гамбетом је био други државни тајник у трговинском оделењу. То место задржао је и под Ферријевом и Тираровом владом. Као такав показао се Фор врло ваљаним стручњаком, који је склопио неколико по Француску врло пробитачних трговинских уговора. Кад је Дипи дошао у јуну прошле године на владу, постао је Фор министром марине. Феликс Фор је познат као ватрен присташа Казимир-Перије-а, те с тога ни њега неће социјалисте оставити на миру, и већ се спремају, да отворе борбу и против Фора, и то борбу најниже врсте, баш као што су је и против Казимира Перије-а водили. Желети је само, да Фор не буде тако осетљив као његов претходник и да се не обзире на недостојне нападаје, него да истрајно послужи својој отаџбини. Сјајне личне врлине Форове јемче за то, да ће он и знати оправдати наде, које на њега Француска полаже.

Тек што је Фор преузео председничку власт, већ има да се брине за нов министарски кабинет. Пре оставке Казимир-Перијерове, као што знамо, поднео је оставку Дипијев кабинет. Фор је поверио сад састав новог кабинета *Буржоа-у*, који води преговоре са разним политичарима, али до сада још није могао да успе те да састави кабинет.

Избор Фора примљен је и у страним државама врло симпатично, а особито у Русији, где журналистика с признањем говори о новом председнику и нада се, да ће и он по примеру оба своја претходника: Карно-а и Казимир-Перије-а радити да се одрже они интимни одношаји, који су између Русије и Француске.

6. (18.) о. м. предао је *Дипи* и председник сената, *Шалмел-Лакур*, извршну власт новом председнику. Шалмел Лакур изразио је том приликом жељу, да Фор као председник зближи све мирољубиве грађане.

Фор је одговорио, да ће се управљати по примеру и искуству оних, који су свој живот посветили републици.

Умерени републикански листови симпатично поздрављају избор Форов, дочим радикална и социјалистична штампа сматра избор тај као стање неизвесности и тврди, да нема постојаности.

Дописи.

Сента. Српска православна сенћанска црква, била је на појутарње наше нове године сведоком врло лепог и величанственог призора, пошто се у њој обавила ретка свечаност крштења четворо мале Српчади, од којих је најстарије седам, а најмлађе две и по године, и која се у Америци родила, но до тог дана некрштена била, јер их отац њихов у отаџбини хтеде у православној вери крстити.

То су деца Србина Андрије Сремца родом из Сенте, рођеног сестрића уваженог нашег књижевника Јована Ђорђевића бившег министра просвете у Србији у либералном кабинету Авакумовићевом.

Андрија Сремац је један од наших најинтелигентнијих и вештијих занатлија, који је показао на делу шта може један енергичан млад човек без икаквих средстава произвести. Ма да је остао као сироче од седам година иза својих прерано преминулих родитеља, знао је ипак створити себи у страном свету у Америци лепу егзистенцију.

Као кројач по занату, а син сиромашних родитеља, он је тако рећи са иглом у руци прошао кроз главне вароши западне Европе, у којима се дуже времена задржавао, да учи и стече искуства у своме занату. Најпосле реши се да оде у Америку где се у Њујорку настани. Почем му је добро ишао посао, ту се и ожени једном Американком, и изроди с њоме ово четворо красне дечице, једног сина, и три ћерке.

Благослов божји лебдио је над овом породицом, јербо је Андрија солидношћу, штедњом и трудом својим, за своје околности приличну своту новаца уштедио. Па све га то није могло задовољити, јер га је срце непрестано вукло у стару му постојбину, у средину његовог милог Српства, на које ни у такој даљини није могао никако да заборави. Био је у непрекидној дописци са својом родбином, а пратио је с таким живим интересом све наше догађаје овде, да је више пута из Њујорка шиљао интересантне дописе „Бранику“, те је и с те стране већ познат читаоцима „Браника“. — Он спада у ону врсту родољубивих српских занатлија, — који су са трговцима заједно у прошлим временима били славни подупирачи српске књижевности, — а сада, из дана у дан све ређи и ређи бивају. Чујемо да се мисли стално наместити у Земуну коме се може само честитати на таквој аквизицији.

Бавивши се скоро 14 година у Америци, није већ више могао своме срцу одолети — особито кад му допадоше срећи и узнемирујући гласи, да му његовог љубљеног и поштованог ујака Ђорђевића, добротвора и заштитника детинства му, у Србији као министра под оптужбу ставише — те се овог лета са целом породицом у Европу поврати. Пошто је увек имао на уму натраг се вратити, — то своју децу није ни хтео дати крстити у другој вери, како би их могао овде одмах у православну веру крстити. Сам акт крштења обављен је у присуству свију разреда наших народних школа и млогобројног побожног народа, на најсвечанији начин од стране уваженог старине пароха нашег, високопречасног г. проте Алек. Николића, који служећи већ више од педесет година олтару Вишњега, одазвао се позиву, та је у тако дубокој старости својој излио благослов светог крштења на ову милу Српчад из далеких крајева света.

Кум при крштењу био је од старина кумовске породице Сремчеве садањи представник госп. Влада Николић архитекта и неимар патријаршеског двора карловачког. До који дан пређиће и госпођа Андријина из католичке у веру православну, и том ће се приликом уједно обавити поново и венчање по обредима цркве православне, пошто између њих према законима американским само грађански брак постоји.

При крштењу била је црква наша дупком пуна побожног света нашег. Цео призор био је ванредно дирљив, особито кад седи, изнемогли свештеник, гласом и руком дркћућом стаде миропомазати, у реду једно поред другог стојећу — *једном* крзницом опасану — анђелске лепоте дечицу ову.

Дубоко потресени гледасмо како озбиљно и побожно примају та невина деца свето знамење Хришћанства, и тад није било ока које није од узбуђења и радости засузило, и не само школска деца, него и цео народ гласно је ударио са седим парохом својим у песму: „*војордање кресшчајушчисја*“, да су се тресли зидови храма светога.

После свршеног чина разишао се народ тронут својим кућама, хвалећи и славећи Госпо-

---

суд). Локал је био леп али сувише мален и тескобан.

Кад сам се пријавио у двору ради аудијенције, добијем одговор од кнежева секретара, покојног Јоксића, да је кнез већ извештен о доласку позоришне дружине и да ће поручити, кад хтедне доћи на коју представу.

За 19. септембар била су заказана два шаљива комада „*Он није љубоморан*“ и „*Пуковник од осамнаест година*“. Тога дана буде поручено из двора, да ће кнез доћи на представу.

Пре доласка кнежева станемо ја и управитељ вароши Барловац у ходнику код главних степеница, и мало после спазисмо кнеза, где се пење уз степенице с танким штапићем у руци. Поклонимо се обојица, управитељ ме представи кнезу и да ми очима знак, да пођем напред упоредо с кнезом.

„Колико се мислите бавити у Београду, господине управитељу“? запитаће кнез после мале почивке.

„Четири месеца, Ваша Светлости!“

„То мора да се надате добром одзиву од публике, кад сте се решили, да тако дуго останете“.

„Ми ћемо се трудити, да задовољимо публику и да заслужимо њен добар одзив“.

У том дођемо до уласка у дворану. Кнез махну лако главом и уђе унутра, а ја одем на позорницу.

Израз лица кнежева, као и тон његова говора био је благ, али уједно и озбиљан, скоро хладан. Тако је остао неко време и у почетку представе.

Мало по мало почеше црте његова лица добијати топлији израз. Он се поче изнајпре смешити, а за тим га видесмо, да се неколико пута и слатко насмејао.

„Честитам, господине управитељу, ваши чланови играју изврсно“ — рече ми кнез, кад смо га при изласку из дворане дочекали и уз степенице до доле испратили.

Први корак испао је срећно. Кнез је отишао са представе пуно задовољан.

Сад нам је још требало наћи кога од интимнијих пријатеља кнежевих, али који ће уједно бити и позоришту пријатељ, и позоришну ствар и моћи и хтети заступати код кнеза.

Таког смо пријатеља нашли у старом члану касације Моји Гавриловићу, сад већ покојном „*господину Моји*“, као што су га обично звали.

Добри стари господин Моја долазио нам је на сваку представу. Ја брзо нађем начин, да се с њиме ближе познам. Он је становао у „старом зданију“, а редовно је ручавао с двојицом својих колега „код Тиролца“, малој једној гостионици сниже митрополије. Онде и ја погодим за себе ручак, као четврти редовни гост за столом господина Моје.

Кнез је после оне прве посете у позоришту наскоро отишао на скупштину у Крагујевац, а по повратку отуда лежао је неколико дана у Смедереву од гушобоље, а доцније и у Београду неко време слабо је из двора излазио. Господин Моја одлазио је сваки дан после подне кнезу на разговор, као стари пријатељ дома Обреновића. Том приликом доносио је кнезу рапорат о свакој нашој представи, и кнез га је с интересом слушао и радо се извештавао о нашим стварима. Други дан за столом разбирао бих опет ја од господина Моје, шта је пређашњега дана о нама у конаку говорено.

Из свега сам с радошћу увидео, да је кнез према позоришту врло добро расположен. Господин Моја није ни о томе пропустио известити кнеза, како се непрестано тужим на тескобан локал, у ком се представе дају, и како смо се пре неки дан због тога морали преселити у други локал, код „енглеске краљице“ у попСушићевој кући.

Већ после неколико дана чуо сам од господина Моје, како је дан пре говорио кнезу, да не може бити све донде удесног локала, док се год будемо потуцали из једног ћумеза у други, него би ваљало, да имамо што пре зидан театар. „Кнез се на ово смешио, али ми ништа није одговорио“, дода господин Моја.

(Наставиће се.)

да, и дивећи се великој сили српског православља, које је огањ српског родољубља у мору туђинства чак на противној хемисфери нашег шара земаљског у такој чистоти одржало.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 9. јануара 1895.

— **Служба на богојављење**. На св. Богојављење служио је у *св. ђурђевској* цркви Високопреосвећени Господин *Герман*, епископ бачки, уз асистенцију г. проте новосадског *Милана Ћирића*, јеромонаха г. *Михаила Миловановића*, јеромонаха г. *Георгија Видицког*, новосадског ђакона г. *Вље Миросављевића* и придворног ђакона г. *Георгија*. Литија је ишла ћурчинском, грчком и лебарском улицом; код крста на главној улици обављено је водоосвећење. Величанственост овог св. чина учинила је још већом једна компанија 6. пешачког пука, која је за време св. обреда давала салве из пушака, а после сваког салве одсвирала је војена капела 29. пеш. пука почетак царске химне. За време литије свирала је војена музика и красну богојављенску стихиру „Гласъ Господенъ“ по композицији госп. Тихомира Остојића. На служби и за време литије појао је кор наше гимназије под управом г. проф. Тихомира Остојића. На служби беше врло много побожног света, а тако исто и на литији.

— **Експлозија**. Данас се између 10 и 11 часова пре подне догодила експлозија у подруму куће под бр. 22. на главној улици. У подруму је био бензин, што је припадао г. Душану *Арновљевићу*, овд. трговцу. Непажњом једнога од млађих из трговине г. Арновљевића запали се бензин, те проузрокује страшну и необично јаку експлозију, која избаци свод и патос, развали сав излог, од кога су стаклад одлетела чак на другу страну улице, где једно парче стаклета разбије стакло на излогу Брилова базара, а друго парче озледи једну пиљарицу, која је седела пред тим базаром. Над подрумом, у којем се експлозија догодила, беху два дућана: у једном продаваху јабуке, а у другом беше радња са женским шеширима; у оба дућана начињена је прилична штета. Кад се догодила експлозија беху њих двојица у подруму; један је од тих опасно повређен, а други је претрпео лакше озледе. Велика је срећа, што у она два дућана над подрумом не беше у тај час никог. Жена, која продаје јабуке, беше на врати, а модисткиње беху у тај мах у другој соби.

— **Парница против убица Фархијевих**. Ова сензацијона парница још једнако траје. Непреставо се испитују сведоци у тој парници, и преслушање сведока ће по свој прилици још дан-два трајати. Пресуда ће по свој прилици бити изречена у среду.

— **Пожар**. Ономад у вече букнула је ватра у ћурчинској улици (у стану г. Х. Могана). Непажњом служавке запалио се био собњи намештај, који је доста јако оштећен. Пожарници су брзо били на лицу места, те ватра није могла да отме маха.

— **Одликовање српског патријарха**. Удружење свештенства и монашког реда у Србији изабрало је Њ. Св. српског патријарха Георгија Бранковића за свога почасног члана. Како Српски Сион јавља, диплома је врло лепо израђена и на тој су ових девет историчних манастира: Хиландар, Студеница, Раваница, Манасија, св. Петка код Шапца, Високи Дечани, Жича, Каленић и Љубостиња.

— **Богословско књижевно друштво „Слога“ у Карловци**. Пишу нам из *Ср. Карловаца* да се богословско књижевно друштво „Слога“ конституисало; до сада друштво није могло дати извештаја о свом конституисању ма да се још у јулу 1894. конституисало, због дуготрајне болести свога председника, односно због неизвесности, хоће ли изабрана управа и даље постојати или не. Друштво се на последњој редовној седници у јуну 1894. г. конституисало овако: Председник *Дамјан Бришић* богосл. III год. Подпредседник *Јован Константиновић* богосл. III год. Перовођа I. *Павле Милићев* богосл. IV год. Перовођа II. *Јован Вујин* богосл. II год. Књижничар *Душан Марковић* богосл. II год. Благајник *Влајко Николин* богосл. II год.

— **Крваво Божић**. Пишу „Србобрану“ из Дубрава крај Огулина: „На наш српски Божић дешава се код нас у Дубравама сваке године да двојица и тројица од пушке рањени остану. Скупи се коло, па неразумља младеж пали пушке тамо, те у неопрезности рани или убије брата свога. Тако и ове године десио се случај који је вриједан осуде. Рањен је један брат Србин, који је сутра дан у Огулин у болницу отпремљен, те сад свакоме пада питање на ум: ко је томе крив? Без сумње нико други него они овдје који у таке зборове и скупове своје стражаре неће да шаљу, и они у Огулину који ради оваких неприлика не издаду забрану: да се кубуре не смију стрељивом набијати. Лијеп је то српски обичај на Божић, кад се пјесмом, игром и кубуром у руци проводи тај дан; али треба још нешто, — треба да се и на сигурност живота нешто обзира узме, јер је још љепше када нико не погине ни не заплаче.“

— **Србин сенатор у држави Невади**. „Дубровник“ доноси под тим насловом ову белешку: Госп. Јово Греговић из Паштровића Боке Которске прешао је у Америку још год. 1878. Уз трговину, којом се је бавио, пропуштао није ни књигу, те је у кратко вријеме тако напредовао, да је стекао добро име и поштен глас у американској политици, те је ту недавно одликован био једном од првијех грађанскијех части, бива, сенатором у американској држави у Невади. Као Србин љуби Српство и радује се сваком његовом напретку, а највећа му је брига да Србину, који му се обрати, при руци буде, да га поможе и намјести. Велика је ствар, кад човјек сама себе доведе до једног степена без ичије потпоре, него све својијем знојем и муком. Такав човјек, као што је овај наш честити Србин Бокељ, право је да живи још дуго на корист оних, који му се обраћају а на углед осталих, који би могли његовим стопама газити.“

Позив на претплату.

Крајем прошлога месеца истекла је претплата свима оним нашим претплатницима, који су се само на четврту четврт, односно до краја прошле године на наш лист претплатили.

Умољавамо наше поштоване претплатнике, да би благовремено послали претплату, како не би било прекидања у експедицији листа.

Цена је листу досадања:

На годину . . . 12 фор. или 30 дин.
На по године . . 6 фор. или 15 дин.
На четврт године 3 фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се претплатити и месечно. Месечно стаје „Браник“ 1 фор. или $2^1/_2$ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 6 (18.) јануара 1895. год.

Издаватељство и уредништво „Браника“.

НОВИЈЕ.

БУДИМПЕШТА, 8. јануара. У палати грофа Николе Мавра *Естерхазија* биће 16. (28.) о. м. велика конференција католика.

ЛОНДОН, 8. јануара. Преговори између британске и руске владе о регулисању питања о Памиру још нису довршени. Русија не може да прими ону границу, коју Енглеска предлаже.

ТЕЛЕГРАМИ уредништву „Браника.“

БУДИМПЕШТА, 9. јануара. Новоизабрани крајски чувар, барон Радвански положио је по прописаном церемонијалу свечану заклетву.

Министар Јожика положио је јуче у заклетву Његовог Величанства краља. Њ. В. краљ је синоћ у 9 часова отпутовао у Беч. На станицу беху дошли сви министри; краљ је држао у дворској чекаоници серкл.

БУДИМПЕШТА, 9. јануара. Заступничка кућа је изабрала за председника заступничког дома бившег министра правде Дезидерија Силађија са 207 против 147 гласова.

ПАРИЗ, 9. јануара. Буржоа продужује преговоре ради склапања министарског кабинета. Нови кабинет веле, да ће бити ван странака.

ПОЗИВ у свечану седницу књижевног оделења „Матице Српске“.

Позивају се сва господа чланови књижевног оделења, господа чланови „Матице српске“ и остала поштована публика, да изволе доћи у *свечану седницу књижевног оделења*, која ће бити *о св. Сави* 14. (26.) јануара о. г. у 4 сахата после подне у дворани „Матице Српске.“

У тој свечаној седници говориће члан књижевног одељења г. **Михаило Полит-Десанчић** у спомен и славу пок. **дру Фрањи Рачком**, почасном члану и члану књижевног одељења „Матице српске.“

У *Новом Саду* 7. (19.) јануара 1895.

Председник Матице српске:“
Милош Димитријевић с. р.
кр. саветник.

Недељни извештај Мењачнице Централног Кредитног Завода У НОВОМЕ САДУ

Течај ефекаша и валуши 7. (19.) јануара 1895.

Категорије:	Новац ф. а. вр.	Роба ф. а. вр.
А. Државни дуг:		
Угарска рента у злату — — —	124.25	124.75
„ „ „ крунама — — —	99.—	99.50
Аустр. рента у злату — — —	124.—	124.50
„ „ „ крунама — — —	100.50	101.—
Угарске премијен срећке по ф. 100	158.25	159.25
Државне срећке од г. 1854 К. В. ф. 250	149.50	150.50
„ „ „ „ 1860 а. вр. ф. 500	157.50	158.80
„ „ „ „ 1860 „ „ „ 100	163.—	164 —
„ „ „ „ 1864 „ „ „ 100	199 50	200.50
Б. Заложнице:		
Срећке аустр. Боденкред. Завод г. 1880	116.60	117.10
„ угар. хипотекен банке 4%	128.50	129.50
В. Разне срећке:		
Срећке Потиско-сегединске — — —	143.—	144. –
„ Бечке комуналне — — —	174.—	175.-
„ Српске по 100 динара — —	43.50	44.50
„ Пештанске „Базилике“ — —	8.25	8.75
„ Аустр. кредитног завода —	197.—	198.—
„ Кнеза Clary-а — — — —	58.25	59.25
„ Будимске — — — — —	61.50	62.50
„ Кнеза Pállfy-а — — — —	57.—	58.—
„ Угарског црвеног крста — —	11.75	12.25
„ Аустр. „ „ — —	18.-	18.50
„ Талијан. „ „ — —	13 —	13.50
„ Кнеза Salm а — — — —	70.70	71.50
„ „Доброг Срца“ — — — —	3.10	3.40
Г. Валуте:		
Дукати нови — — — — — —	5.84	5.89
„ стари — — — — — —	5.78	5.83
Велики дукати — — — — — —	25.05	25.25
20 франака и фор. 8 у злату — —	9.85	9.89
Рубље у паниру — — — — —	1.33	1.33

Мењачница „Центр. кредитног завода у Нов. Саду купује и продаје срећке и папире од вредности. Исплаћује купоне без одбитка. Продаје промесе за свако жребање најкулатније. Продаје срећке на оброчну отплату, по најумеренијем постотку. Издаје зајмове на срећке, папире од вредности, сребро, злато и драгоцености. Прима срећке и папире од вредности на чување и руковање.

Огласи.

Дражбени оглас.

Од стране српско православне црквене школске општине новосадске овим се ставља до знања, да ће иста општина у смислу одборског решења своју кућу, што лежи у Н. Саду у лебарској улици под бр. 3. а у едена у гр. ул. вароши Н. Сад бр. 795 а под старим 864 бројем, путем јавне уражбе, а подједно и путем писмених понуда (оферата) из слободне руке продати.

Лицитација ће се обавити дана 29. јануара 10. (фебруара) 1895. год. у 3 сахата по подне у канцеларији црквене општине (где се парохијал плаћа) до ког времена се и писмене понуде (оферти) примају, и који се имају предати у руке председништву црквене општине заједно са 800 ф. у име пишманлука, које и сваки лицитант има положити. Ближи услови могу се видити у општинској писарници.

2—3 **Српска православна црквено школска општина новосадска.**

30.000 фор.

издају се на куће или земље под врло повољним условима у целини или у мањим свотама.

Ближа извешћа даје администрација овога листа.

За писмена извешћа има се прикључити биљег или дописна карта

1—3 Администр. „Браника.“

„СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ.“

Расписује овим стечај за следеће чиновнике:

а) 1 директора.
б) 1 главног књиговођу.
в) 1 млађег књиговођу.
г) 1 благајника.
д) 1 подблагајника.
ђ) 1 кореспондента за српску и немачку коресподенцију.
е) 1 Секретара.
ж) 1 ликвидатора (у менич. одељењу).
з) 2 чиновника (контоаристе).
и) 1 приправника.

Гг. кандидати за ова места нека се изволе јавити до 20. јануара о. г. (по старом календ.) потписаном одбору.

Поред сведоџаба о стручној школској спреми потребно је, да у препису поднесу и сва остала документа о практичној извеџбаности у раду, из којих би се могло видети, где су до сада радили и с каквим успехом.

У молби својој треба да означе за која се од горњих места јављају, кад могу у дужност ступити и остале своје услове. Директор, благајник и подблагајник дужни су при ступању у дужност положити кауцију у готовом новцу или у папирима од вредности онолику, колика им је једногодишња плата.

Услов је за све, да морају знати **српски и немачки**, а првенство ће имати они, који су поред добре школске спреме дуже времена с успехом радили у новчаним заводима, који владају и другим страним језицима а за секретара и кореспондента они, који стенографишу.

У Загребу 5. јануара 1895.

ПРИВРЕМЕНИ ОДБОР
ЗА ОСНИВАЊЕ
„СРПСКЕ БАНКЕ У ЗАГРЕБУ.“

1—3

ПОЗИВ на редовну главну скупштину Бачко-потиске штедионице

која ће се у њеној кући у Ст. Бечеју 1895. године 10. фебруара по р. после подне у 2 сата држати.

Дневни ред:

1. Извештај управе и надзорног одбора о раду и промету за год. 1894.
2. Претрес благајне и решавање о апсолуторији.
3. Саветовање о даљем опстанку евентуално о фузији завода.
4. Предрачуи за год. 1895.
5. Избор главног управитеља, попуна управног и надзорног одбора.
6. Избор одбора у смислу штатута 50 §.
7. определење плате часника, и надзорног одбора.
8. Допуна штатута (63. § а), да се један секретар на 5 година од управе бира.
9. Избор два члана за оверење записника.

ПРИМЕДБА: Тачке под 5. 6. 7. и 8. онда долазе у претрес, ако се поново изрече да завод и на даље постоји; — сваки деоничар је дужан пред скупштину на 8 дана деонице са купонима код завода да депонира.

ПРЕДСЕДНИШТВО.

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.